

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnštvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemščina v slovenskih šolah na spodnjem Štajerju.

Vsled onih razprav, ki so se v minolem zasedanju v deželnem zboru v Gradcu godile, se je nadejati, da bode deželni šolski svet za slišal vse okrajne in more biti tudi krajne šolske svete po naših krajih ter od njih zahteval poročila, koliko da bi ti želeli, naj bi se po slovenskih šolah nemščina učila.

Kako pa bi ti na taka vprašanja odgovorili, to bilo bi za blagor slovenske narodnosti in smemo še pridejati za ves blagor slovenskega ljudstva neizmerno važno in lahko bi to celo našo prihodnost odločilo.

Vočigled tega pa opozarjamo vse rodoljube, da se na taka vprašanja pripravijo in o pravem času ukrenejo to, kar zahteva korist našega ljudstva. Iz kroga naših poslancev prišel nam je v tej zadevi imeniten dopis in mi podamo v naslednjih vrstah našim častitim bralcem glavniše misli iz njega s tem večjim veseljem, ker menimo, da bi se taki odgovori, vsi v bistvenih rečéh enaki, na dotičnem mestu javaljne dostojno uvažali.

Priporoča se v tem oziru, piše rodoljubni g. poslanec, da sklenó krajni šolski sveti, kar po postavi smejo, in odgovorijo na vprašanje, ki bi se jim postavilo, tako-le:

1. Nemški jezik naj se podučuje v slovenskih šolah kot posebni predmet, kakor n. pr. kršč. nauk ali računanje, to pa od 4. ali 5. šolskega leta naprej.

Za ta poduk naj se pristavijo posebne ure povrh onim, ki so po sedanjem učnem načrtu že vpeljane. Ne smejo torej te ure nobenemu predmetu, ki se ga otroci učé že po dosedanjem načrtu, odvzeti časa.

Starišem pa in oskrbnikom otrok daje se na prosto voljo, otroke vpisati ali pa tudi izbrisati iz nemškega poduka, ko bi namreč to izpoznali za potrebno.

Kedar pa in dokler so otroci vpisani za to podučevanje, dotlej se morajo v dotične ure pošiljati in se kaznuje ostro zanemarjanje tega poduka.

2. Podučni jezik ostane po vseh slovenskih šolah in pri vseh ostalih predmetih skoz in skoz edino slovenski tje do konca šolanja, ker je koristi le na tak način upati od poduka.

3. Samo za podučevanje v nemškem jeziku rabi se v poslednjih letih lahko tudi nemški jezik za podučni.

3. Razven podučevanja v nemščini mora se torej po slovenskih šolah mladina v vseh onih predmetih podučevati in vsacega toliko ur v tjednu slovenski, kolikor se jih učijo nemški otroci v nemških šolah nemški.

To bili bi tako glavni nazori, po katerih bi se naj sklepi v krajnih šolskih svetih godili, kedar bi deželni šolski svet do njih enako vprašanje stavil.

Zakaj pa da povdarjamo ravno to in zakaj da se držimo teh nazorov, ni težko umeti. Kolikor podučevanja namreč postava in učni načerti, ki so sedaj v veljavi, terjajo za nemško mladino v nemških šolah, toliko ga je tudi potreba slovenskim otrokom v slovenskih šolah. Naši, slovenski otroci ne smejo zaostati za otroci Nemcev. Kar se učijo nemški otroci nemški, vse to naj se učé slovenski otroci slovenski. Drugače dela se jim krivica.

Leto, v katerem se naj začnó slovenski otroci učiti nemškega jezika, ali že v 4. ali pa še le v 5. ali more biti že poprej, tisto določijo krajne razmere.

Govor dr. Ferd. Dominkuša v dež. zboru

dne 13. januv. 1886.

(Konec.)

Vidite toraj gospoda, da vlada sama posel potujčenja pridno oskrbljuje in da si zarad pedagogike ne dela nobene vesti, če gre za to, germanizacijo Spodnjega Štajerja pospeševati.

Vse to pa naučnemu odseku Štajerskega deželnega zbora ni dosti!

Ta zahteva obligatno priučenje nemškega jezika v slov. ljudskih šolah, kot zapoved državnega obstanka, brez ozira na splošno nalogo šole, on zahteva to kot potrebno za edinost dežele in države.

Pod to edinostjo si človek le more misliti edinost gledé jezikov, in ta ima gledé naše dežele za pogoj potujčenjé našega roda, gledé cesarstva pa potujčenjé vseh nenemških narodov. To zahtevanje je toraj v nasprotju s postavno določenim namenom ljudske šole, z naravnimi temelji države in z utemeljnimi državljanskimi zakoni.

K sreči je hotenje naših nasprotnikov v tem slučaju zopet, kakor že v nekaterih drugih, v velikem nasprotju s tem, kar premorejo, vendar se mi vidi sumljivo, da se vedno podkopavajo stebri svobode, katera nam je po ustavi dana, in da to storijo člani stranke, ki se imenuje liberalna.

Kar se armade tiče, leži njena moč po mojem mnenju v domoljubju, in v ljubezni in zvestobi do najvišje vladajoče rodbine, za katero so vsa plemena, naj si govore že katerikoli jezik, enakomerno navdušena.

Omenil sem pa že, da v naših ljudskih šolah več nemščine podučujejo, kakor se to da s splošno nalogo, katero ima ljudska šola doseči. zjediniti.

Skušnja pa tudi uči, da so v šolah, v katerih se po naravnem načrtu podučuje in poduk tujega jezika ne začinja poprej, ko se je otrok že naučil v materinščini pravilno misliti in izraziti, uspehi v nemščini ugodnejši.

Le po naravni odgoji je mogoče ugodne uspehe na duši in telesu doseči.

Ravno tako je resnica, da se zamore le po gojitvi lastne narodnosti domoljubje vzbujati. V naravni moči, v navdušenem domoljubju je ležala že pred tisočletji in leži še danes zmaga.

Moram le še nekaj omeniti — Častiti gospod poslanec za mestno skupino Ptuj, da našnji poročevalec naučnega odseka, je pred kratkim primerjal nemško narodno stranko s slov. narodno stranko. Jaz pa moram reči, da so v enem obziru naša zahtevanja si principijelno ravno nasprotna.

Mi se poganjamo za naravne pravice našega roda, ne da bi komu svoje pravice skrajšali.

Ta predlog nam pa kaže le posilstvo. — Iz sebičnosti in narodne nestrpljivosti posekujete korenine naše narodnosti, med tem ko se na videz kažete nam dobrohotni.

Prapor, pod katerega se Vi zbirate, je nasproten principom svobode in enakopravnosti, na katere se upiraje smo tukaj zbrani, je nasproten človekoljubju, ker so vendar zahtevanja in potrebe človeštva enake, če so prve besede

otroka nemške ali slovanske bile, nasprotna spoznavanju pravih potreb naše skupne domovine.

Nočem in ne morem si misliti, da ima večina te zbornice, enake namere in zarad tega upam, da se ta predlog zavrže.

Po mojem umenju bi Vi tudi svoji narodnosti koristili, če bi kot svoje vodilo sprejeli geslo:

„Justitia regnorum fundamentum!“

Gospodarske stvari.

Beseda o pretakanju vina.

(Konec.)

Pozneje večkratno pretakanje ni tako strogo na odločen čas navezано kakor prvo pretakanje, ker se pri tihem zavrevanju manj drožja nareja. Drugo pretakanje vina bi se moralo vsakokrat pred koncem majnika goditi, predno vino vsled rastoče poletne in kletne toplote zopet močneje začinja gnati, ker vsedlo drožje zopet na vrh poganjati začne. Poleti vino zopet močneje zavreva, za to tudi lahko malo motno postane, posebno mlado vino. Brž pa ko se je to zavrevanje jeseni poglelo, se vino v tretjokrat pretoči, navadno pred branjem. Četrto pretakanje se meseca decembra godi. V drugem letu pa. če ni nobene bolezni v vinu, zadostuje k večjemu vino dvakrat pretočiti, to pa posebno tedaj, kedar gre za povečano prevetrenje vina, po čemer milobo in čistoto zadobiva. Stara, godna vina se brez posebne potrebe več ne pretakajo.

Ker pa zrak mlademu vinu posebno dobro dene, ker nekatere snovi v njem neločljive nareja, ki bi pozneje mogle vino motno napraviti, zato je treba skrbeti, da je v kletih čisti, nezaduhli, po trohnobi dišeči zrak, dokler se pretakanje vina godi. Stara vina po zraku nič več ne pridobé, ampak zgubé na duhu in moči, zato je naj bolje taka vina po cevi pretakati. Znano je tudi, da se vino le pri jasnem vremenu pretakati sme, ker pri nizkem barometrovem stanju, pri dežju in vetru več ogljene kisline uhaja, kar bi moglo vino še pred pretakanjem motno narediti. Ta vpliv vendar ni tolike imenitnosti in se v velikih kletarijah ne more na j ozir jemati. Pretresov vsakajokih se je pri tem delu skrbno ogibati, ker drožje vzdignejo. Zelo imenitno je tudi to, da se nič kalnega vina pretočenemu, čistemu vinu ne primeša. Da se to kalno s drožjem pomešano vino kakorkoli še porabi, se navadno skozi dvojnate platnene cevi preceja in ga je po tem mogoče v hiši za domačo pijačo porabiti. Nekateri ga tudi sadovnemu moštu prilivajo ali za doliv slabejšim vinom porabijo.